

VGR dnr: OSN 2023–01807

Idéburet offentligt partnerskap (IOP) mellan Västra Götalandsregionen, Svenska Röda Korset och Rosengrenska stiftelsen gällande vårdlots för personer som saknar nödvändiga tillstånd att vistas i Västra Götaland.

Tidsperiod och villkor för IOP:t

IOP:t gäller för perioden 2024-10-01 till 2029-09-30.

Villkoren i detta IOP är inte sanktionsgrundande om någon av parterna skulle undlåta att uppfylla överenskomna åtaganden eller på annat sätt brista i följsamhet. Innehållet i verksamheten ska kunna förändras under perioden så att inriktningen på verksamhet följer förändrade behov eller omständigheter inom målgruppen eller målgruppens situation.

Samtliga parter äger likvärdig rätt att genom IOP:ts styrgrupp yrka på omförhandling av innehållet, alternativt uppsägning av partnerskapet. Förändrade villkor gällande innehåll eller uppsägning av samverkan ska godkännas av samtliga parter för att vara giltig. För uppsägning gäller sex månaders uppsägningstid, med start då samtliga parter fattat beslut om uppsägning.

Värdegrund för partnerskapet

IOP:t bygger på parternas respekt för deras olika förutsättningar att bedriva verksamhet och grundar sig på öppenhet och dialog mellan parterna. Genom dialog säkerställs att verksamhet och insatser bedrivs i enlighet med principerna för IOP:t. Strävan mot målen i den gemensamma samhällsutmaningen sker i enlighet med de respektive lagar och förordningar som gäller för den offentliga myndigheten samt det civila samhällets föreningar. Partnerskapsdialogen kännetecknas av ömsesidig tillit. Ingående parter önskar att överenskommelsen mynnar ut i ett gemensamt lärande och utveckling av de insatser som riktas mot målgruppen, för målgruppens bästa.

Parternas förbindelse

Genom undertecknande av detta IOP förbinder sig parterna att var och en utifrån respektive uppdrag avsätta resurser för en gemensam strävan att uppnå mål och förbättringar inom den gemensamma samhällsutmaningen.

Koncernkontoret, Västra Götalandsregionen (VGR) bär huvudansvaret för att innehållet i avtalet följer gällande regionala riktlinjer för IOP (RS-2020-01170) samt att uppföljning av IOP:t sker enligt gällande rutiner till berörda nämnder och styrelser.

Gemensam samhällsutmaning

IOP:t avser samverkan kring personer utan nödvändiga tillstånd att vistas i Sverige som har behov av hälso- och sjukvårdstjänster inom Västra Götaland.

Personer som vistas i Sverige utan tillstånd benämns ofta som papperslösa, tillståndslösa eller gömda. I detta avtal används begreppet tillståndslösa. Personer kan vistas i Sverige utan tillstånd av olika anledningar, till exempel på grund av:

- Att personen har fått avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd eller asyl men stannar kvar i Sverige.
- Att personen har befunnit sig i Sverige med ett tidsbegränsat uppehållstillstånd eller visum som har löpt ut och därefter stannar kvar.
- Att personen kom till Sverige utan att ge sig till känna för myndigheter eller ansökt om behövliga tillstånd att vistas i landet.

Att vara tillståndslös är i praktiken inte ett permanent tillstånd utan en person kan gå in och ut ur att befinna sig i tillståndslöshet beroende på livssituationen.

Exakta mätningar av hur många människor som lever som tillståndslösa saknas och endast uppskattningar kan göras. Svenska Röda Korsets Vårdförmedling i Stockholm träffade cirka 500 personer och utredde cirka 1 400 ärenden under 2023. Samma år registrerades vårdbesök för 1200 individer inom VGR:s verksamheter. Men mörkertalet tros vara högre eftersom det finns indikationer på att målgruppen inte söker vård i den utsträckning deras behov motsvarar samt att vårdbesök av denna målgrupp ofta felregistreras (till exempel som turister).

Forskningen om gruppen tillståndslösa beskriver en utsatt situation med en större somatisk och psykisk ohälsa samt tandhälsa jämfört med den genomsnittliga befolkningen. Samtidigt finns det flera hinder inför och inom hälso- och sjukvården för tillståndslösa som begränsar tillgången till vård. En enkätstudie som utförts bland sjuksköterskestudenter, läkarstudenter och läkare i Västra Götaland visade att det mest förekommande hindret inom hälso- och sjukvården är medarbetares bristande kunskap om rätten till vård för tillståndslösa, vilket leder till att tillståndslösa antingen nekas vård eller blir felregistrerade och självbetalande för vården (RHK 2017–00448).

Mervärde

Genom partnerskap via IOP avser VGR, Röda Korset och Rosengrenska stiftelsen att

- Gemensamt arbeta för att förstärka möjligheten att erbjuda tillståndslösa den vård de har rätt till
- Höja kunskapsnivån bland regionens chefer och medarbetare om rätten till vård
- Stärka och förbättra hälso- och sjukvårdens bemötande av målgruppen

Civilsamhällets förtroende och upparbetade kontaktytor bland människor som lever i en tillståndslös situation utgör ett icke-upphandlingsbart mervärde i partnerskapet. Målet med partnerskapet är att motverka barriärer och sänka trösklar till vård för några av de mest utsatta i samhället. Genom överenskommelse om samverkan möjliggörs ett kunskapsutbyte och lärande mellan parterna, som ligger till grund för en förbättrad vårdkvalitet inom VGR genom kunskapshöjande insatser om lagar, regler, rättighetsbaserat arbetssätt och den medicinska yrkesetiken.

Syfte och mål med samverkan

Genom IOP:t förväntas parterna samarbeta och samverka kring vårdlotsning, en välfärdstjänst för tillståndslösa som delvis utgör ett komplement till det offentliga vårdutbudet/hälso- och sjukvårdens uppdrag.

Vårdlotstjänsten ska kunna erbjuda tillståndslösa individuellt anpassad information om tillgång till vård samt stöd i kontakten med hälso- och sjukvården i syfte att erhålla hälso- och sjukvårdande insatser efter behov. Målsättningen är att stärka den tillståndslöses egenmakt och förutsättningar att söka vård vid behov, ha tillräcklig kunskap för att kunna sprida informationen vidare till andra samt kunna söka vård vid behov på egen hand vid framtida tillfällen. I de fall målgruppen nekas offentlig vård, vård på lika villkor eller på andra sätt upplever hinder i kontakten med hälso- och sjukvården har samtliga aktörer i partnerskapet ett gemensamt ansvar att lyfta dessa hinder och verka för en lösning, både på individnivå för den som upplevt ett hinder och på systemnivå för att verka för lärande och en positiv förändring i tillgången till vård. I de fall vårdlotsarna på egen hand inte kan lösa ut hinder är det av vikt att det finns en tydlig process för eskalering av ärenden där resurser inom regionen kan användas för att säkerställa tillgången till vård för dem inom målgruppen som inte får sina medicinska vårdbehov tillgodosedda. Vårdlotstjänsten omfattar även konsultationsstöd – som i första hand ges av VGR:s kunskapscentrum för jämlik vård - till vårdpersonal samt stöd i hänvisningar inom hälso- och sjukvården.

Genom dialogbaserat samarbete och samverkan bidrar partnerskapet till att stärka hälso- och sjukvården i att utföra sitt lagstadgade uppdrag att erbjuda vård till tillståndslösa enligt *Lag om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd (2013:407)*. Värdegrunden för IOP förutsätter att samverkan sker kontinuerligt mellan parterna och med andra aktörer, så som vårdgrannar och annan idéburen verksamhet.

IOP:t upprättas utifrån att parterna är jämbördiga aktörer där var och en bidrar med resurser (exempelvis lokaler, personal, kompetens, pengar) för genomförande av tjänsten. Parterna ska tillsammans i dialogen identifiera utvecklingsområden för samverkan, stärka respektive parts uppdrag och använda gemensamma resurser inom IOP:t för målgruppens bästa. Samtliga partners bidrar med resurser för att tillgängliggöra ovan nämnda vårdlotstjänst i hela Västra Götaland.

Samverkansparter och deras bidrag

Västra Götalandsregionen, organisationsnummer 232100–0131, genom avtalsansvarig nämnd operativa hälso- och sjukvårdsnämnden (OSN) utser följande verksamheter i VGR att aktivt medverka i partnerskapet:

- Flyktingmedicinsk mottagning inom Regionhälsan, vars uppdrag i regionen är att stärka nyanländas hälsa och underlätta integration genom att erbjuda utredning och behandlande insatser vid migrationsrelaterad ohälsa på primärvårdsnivå. Insatserna kan till exempel vara hälsoskola, hälsoundersökningar, kliniska bedömningar av patienter med tortyrskador, Mottagningen har även ett konsultativt uppdrag gentemot övrig primärvård och vårdgrannar samt utgör ett kunskapsstöd för övrig nära vård i Västra Götaland. Flyktingenheterna har även uppdraget att lotsa målgruppen rätt i vården.
- Kunskapscentrum för jämlik vård (KJV), vars uppdrag i regionen är att genom verksamhetsutveckling, utbildning, samordning och ärendeberedning stödja verksamheter samt politiska nämnder och styrelser att identifiera och synliggöra omotiverade skillnader inom hälso- och sjukvården.

VGR:s bidrag till partnerskapet är

- Finansiera med 2,5 miljoner kronor årligen
- Framställande av informationsmaterial
- Tillgängliggöra befintliga kanaler för kunskaps- och informationsspridning samt utbildning
- Skapa strukturer som stöttar vårdpersonal i beslut kring målgruppen med målet att det ska vara "lätt att göra rätt." VGR tillser att skapa strukturer med en tydlig organisation, inklusive kontaktpersoner, för att följa upp olika hinder och behov som framkommer i IOP:t. Exempelvis okunskap hos vårdgivare, utbildningsbehov, hinder till vård, stöd kring vilken vård en vårdgivare ska erbjuda med mera
- Ge stöd till vårdpersonal
- Stå för kostnader för tolk, samt tillgång till tolktjänster via Tolkförmedling Väst

Svenska Röda Korset, organisationsnummer 802002–8711, genom avdelning Hälsa och vård, Svenska Röda Korset har sedan länge arbetat med personer utan tillstånd och har etablerat det förtroende som är nödvändigt för att kunna nå målgruppen och bidra till syftet genom att lotsa målgruppen *till* vården.

Svenska Röda Korsets bidrag till partnerskapet

- Ha arbetsgivar- och vårdgivaransvar för vårdlotstjänster
- Bidra med erfarenheter och kontaktnät med målgruppen
- Förtroendekapital
- Ge stöd till vårdpersonal
- Utföra vårdlotsningstjänst
- Tillhandahålla anpassade lokaler på olika utbudsplatser runt om i regionen
- Bidra med tillgång till Svenska Röda Korsets nationella system för rådgivning på distans

Rosengrenska stiftelsen, organisationsnummer 855100–6334

Rosengrenska stiftelsen arbetar sedan 1998 med vård för tillståndslösa i Göteborg med omnejd genom ett omfattande nätverk av frivilliga, de flesta med vårddycken.

Rosengrenska stiftelsens bidrag till partnerskapet

- Bidra med lokalt kontaktnät med organisationer, verksamheter och myndigheter runt målgruppen
- Bidra med nationellt och internationellt kontaktnät med kliniker och organisationer som arbetar med målgruppen
- Förtroendekapital hos målgruppen
- Lång erfarenhet av hälsovårdsarbete för målgruppen
- Rosengrenska's frivilligorganisation med vårdprofessionella en hög andel yrkesarbetande i vården
- Att utifrån den kunskap som inhämtas från målgruppen och i kontakt med regionens vårdgivare bidra till ökad kunskap i regionen kring behov kopplat till vården för personer utan tillstånd.
- Möjlighet att identifiera målgruppen och nå ut med information till dem. Genom patientkontakt kunna samla information om, och kartlägga, de vårdhinder som uppstår i regionen.

Sekretess

Inom ramen för partnerskapet gäller gängse sekretessregler inom hälso- och sjukvård.

Tolkservice

För att säkerställa den medicinska säkerheten tillhandahåller Svenska Röda Korset och Rosengrenska stiftelsen vid behov tolk. De ska anlita Tolkförmedling Väst, som VGR har avtal med (tolkformedlingvast.se). VGR svarar för dessa tolkkostnader.

IOP:ts styrgrupp

IOP:t drivs av en särskilt utsedd styrgrupp med representanter från samtliga samverkansparter.

Styrgruppens uppdrag är att tillse att partnerskapet följs genom att i dialog driva partnerskapets syfte samt följa upp de gemensamma målen och sprida kunskap till berörda parter i omvärlden. Styrgruppen ansvarar även för att IOP:ts rutiner för avvikelshantering följs.

Styrgruppen träffas minst en gång/termin. Kallelse till extrainsatta möten kan ske på förekommen anledning och kontakt kan även ske genom annan kommunikation vid behov mellan möten.

Styrgruppen ansvarar för att utse ordförande (kan ambuleras i gruppen) samt sekreterare. Ordförandes uppdrag är att sammankalla gruppen till möten där överenskommen samverkan styrs och leds samt att det finns en dagordning. Styrgruppens sekreterare ansvarar för att mötesanteckningar dokumenteras och skickas till avtalsansvarig handläggare på Koncernkontoret som ansvarar för att dessa diarieförs och upprättas till allmän handling.

Styrgruppens medlemmar ansvarar gemensamt för att verksamheten i IOP:t planeras och dokumenteras i en årlig verksamhetsplan för IOP:t med tillhörande handlings- /aktivitetsplan. Verksamhetsplanen, samt en sammanfattande uppföljning av arbetet, rapporteras årligen till avtalsparterna i en årsrapport samt till avtalsansvarig handläggare på Koncernkontoret.

Styrgruppens sammansättning:

Från VGR ingår:

- Representanter från respektive verksamhet som utsetts till aktiv part
- Representant för primärvården (adjungeras vid behov)

Från Svenska Röda Korset ingår

- Verksamhetschef för Svenska Röda Korsets Vårdförmedling

Från Rosengrenska stiftelsen ingår

- Av styrelsen utsedd representant

Styrgruppen äger mandat att vid behov adjungera ytterligare personer till styrgruppsmöten, till exempel personer med olika typer av specialistkompetens inom olika områden som är nödvändiga för IOP:ts drift. Adjungeringar ska i första hand ske från parternas egna verksamheter, varvid ingen arvodering utgår.

Uppföljning av IOP:t

Avvikelse från avtalad samverkan ska hanteras i dialog mellan parterna vid styrgruppens möten, samt inom respektive organisations kvalitetsledningssystem, enligt rutin.

Allvarliga avvikelser som inträffar ska rapporteras

- Till Svenska Röda Korsets styrelse, via verksamhetschef
- Till Rosengrenska stiftelsen, via styrelseordförande
- Till Koncernkontoret, VGR, via avtalsansvarig handläggare

Ekonomi

2,5 miljoner kronor per år utbetalas från VGR halvårsvis till Svenska Röda Korset utifrån inkomna faktureringsunderlag.

Från och med överenskommelsens andra avtalsår justeras ersättningen årsvis med vårdprisindex (VPI) som fastställs och publiceras av Sveriges kommuner och landsting. Det VPI som används är föregående års indexsiffra, dvs för år 2025 används VPI för år 2024.

Underskrifter

Detta IOP har upprättats i tre likalydande exemplar av vilka parterna tagit ett exemplar var

För Västra Götalandsregionen

Ingrid Andreae

Ordförande operativa hälso- och
sjukvårdsnämnden

För Svenska Röda Korset

Ulrika Wickman

Avdelningschef hälsa och vård

Ulrika Modéer

Generalsekreterare

För Rosengrenska stiftelsen

Gunnar Henning

Ordförande

Henry Ascher

Medicinskt ledningsansvarig